

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA**

Warszawa, dnia 10 października 2014 r.

Druk nr 739

**KOMISJA
USTAWODAWCZA**

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 85a ust. 3 pkt 1 Regulaminu Senatu Komisja Ustawodawcza wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniona jest senator Helena Hatka.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Zastępca Przewodniczącego Komisji
Ustawodawczej
(-) Bohdan Paszkowski

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Art. 1. W ustawie z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788 i 1529, z 2013 r. poz. 1439 oraz z 2014 r. poz. 1188) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 99 otrzymuje brzmienie:

„Art. 99. § 1. Jeżeli żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską, reprezentuje je kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy.

§ 2. Kuratorem może zostać ustanowiony adwokat lub radca prawny, a jeżeli stopień skomplikowania sprawy tego nie wymaga, także przedstawiciel organizacji pozarządowej posiadający wyższe wykształcenie prawnicze.

§ 3. Jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie dobro dziecka, kurator reprezentujący je w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym udziela rodzicom dziecka na piśmie niezbędnych informacji o przebiegu tego postępowania i podjętych w jego toku czynnościach.”;

2) w art. 179 po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. O wynagrodzeniu kuratora ustanowionego do reprezentowania dziecka w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym orzeka ten sąd lub organ, stosując przepisy właściwe dla danego postępowania.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Cel projektowanej ustawy

Projektowana ustawa o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ma na celu realizację postulatów sformułowanych przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 11 lutego 2014 r. (sygn. akt S 2/14).

Sentencja orzeczenia oraz jego uzasadnienie zostały opublikowane w OTK ZU Nr 2A, poz. 19.

2. Przedmiot i istota wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.) Trybunał postanowił przedstawić uwagi dotyczące niezbędności podjęcia działań ustawodawczych, zmierzających do usunięcia nieprawidłowości w postępowaniach karnych, w których osoby małoletnie, pokrzywdzone w wyniku przestępstwa jednego z rodziców lub obojga z rodziców, reprezentowane są przez kuratora ustanowionego przez sąd opiekuńczy.

Przedmiotowe postanowienie sygnalizacyjne zostało wydane na tle sprawy o SK 5/12, w której TK orzekł, że art. 51 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.; dalej jako: k.p.k.) w związku z art. 98 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788, z późn. zm.; dalej: k.r.o.) w zw. z art. 98 § 3 k.r.o. w zw. z art. 99 k.r.o. w zakresie, w jakim wyłączają możliwość wykonywania przez rodzica małoletniego – działającego w charakterze przedstawiciela ustawowego – praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko drugiemu z jego rodziców i wprowadzają obowiązek ustanowienia w tym celu kuratora, są zgodne z art. 47 w zw. z art. 51 ust. 1, z art. 48 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i z art. 72 ust. 1 Konstytucji oraz nie są niezgodne z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 i z art. 72 ust. 3 Konstytucji (wyrok z dnia 21 stycznia 2014 r.).

Stosownie do art. 51 § 2 k.p.k., w sytuacji gdy pokrzywdzonym jest małoletni albo osoba ubezwłasnowolniona całkowicie lub częściowo, prawa takiej osoby w postępowaniu karnym wykonuje przedstawiciel ustawowy bądź też osoba, pod której stałą pieczę pokrzywdzony pozostaje. Przepisy procedury karnej nie definiują ani tego, kogo uważa się za małoletniego,

ani też tego, kto może być jego przedstawicielem ustawowym. Dlatego miarodajne są w tym zakresie przepisy innej gałęzi prawa, tzn. prawa cywilnego. I tak: art. 10 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.; dalej jako: k.c.) przesądza, że pełnoletnim jest, kto ukończył lat 18, a więc *a contrario* małoletnim jest osoba, która nie osiągnęła tego wieku. Jeżeli chodzi natomiast o przedstawiciela ustawowego małoletniego, to zgodnie z art. 96 k.c. w związku z art. 98 § 1 k.r.o. – funkcję taką pełnią jego rodzice, o ile naturalnie małoletni pozostaje pod władzą rodzicielską. Przedstawicielstwo rodziców obejmuje dokonywanie czynności prawnych (art. 95 § 1 k.c.), a ponadto czynności przed sądami oraz innymi organami państwowymi, w tym organami administracji (por. art. 66 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm., dalej jako k.p.c., a także art. 30 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, Dz. U. z 2013 r. poz. 267, z późn. zm.). Niemniej w myśl art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o., żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania. Jak przewiduje zaś art. 99 k.r.o., w przypadku gdy żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską, reprezentuje je kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy.

Zasada wyrażona w art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. w zw. z art. 99 k.r.o. znajduje odpowiednie zastosowanie w postępowaniach toczących się przed organami państwowymi (art. 98 § 3 k.r.o.), a zatem m.in. również we wspomnianym już postępowaniu karnym. Wynika stąd, że w szczególnej sytuacji, gdy podejrzanym (oskarżonym) o popełnienie przestępstwa na szkodę małoletniego jest jedno z jego rodziców, małoletni nie może być reprezentowany przez drugiego rodzica. Wówczas właśnie podmiotem, któremu przysługuje legitymacja do działania w imieniu dziecka, będzie kurator wyznaczony na podstawie art. 99 k.r.o.

Przedmiotem kontroli konstytucyjnej w sprawie SK 5/12 była norma prawna wywodzona z art. 51 § 2 k.p.k. oraz art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o., art. 98 § 3 k.r.o. i art. 99 k.r.o., którą Trybunał skonfrontował z następującymi wzorcami:

- art. 47 Konstytucji, poręczającym m.in. ochronę prawną życia prywatnego i rodzinnego;
- art. 51 ust. 1 Konstytucji, który to gwarantuje jednostkom autonomię informacyjną („Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczącej jego osoby”);

- art. 48 ust. 2 Konstytucji, zgodnie z którym ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w wypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu;
- art. 32 ust. 1 Konstytucji, wyrażającym zasadę równości;
- art. 72 ust. 1 Konstytucji, który z kolei stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka oraz że każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją;
- art. 45 ust. 1 Konstytucji, gwarantującym prawo do sądu, w tym prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, tj. zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności (chodzi tutaj o aspekt sprawiedliwości proceduralnej, na którą składa się chociażby prawo do bycia wysłuchanym);
- wreszcie art. 72 ust. 3 Konstytucji, który nakłada na organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko obowiązek wysłuchania tego ostatniego w toku ustalania jego praw oraz uwzględnienia – w miarę możliwości – zdania dziecka.

Oceniając zarzuty przedstawione w skargach konstytucyjnych, TK doszedł do wniosku, że art. 45 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 oraz art. 72 ust. 3 nie są adekwatnymi normami konstytucyjnymi. Natomiast w odniesieniu do pozostałych wzorców sąd konstytucyjny wydał orzeczenie afirmatywne, ponieważ jego zdaniem zaskarżona regulacja nie narusza gwarancji związanych z życiem prywatnym i rodzinnymi oraz prawami rodzicielskimi.

Według Trybunału Konstytucyjnego, ingerencja w relacje między rodzicami i dziećmi, polegająca na obligatoryjnym pozbawieniu jednego z rodziców prawa do reprezentowania dziecka w procesie karnym toczącym się przeciwko drugiemu z rodziców jest dokonywana ze względu na inne wartości konstytucyjne, nade wszystko z uwagi na nadrzędną wartość, jaką w tym przypadku jest dobro dziecka. Pozostawienie możliwości reprezentacji dziecka przez jedno z rodziców w procesie karnym toczącym się przeciwko drugiemu z rodziców, rodzi zagrożenie dwojakiego rodzaju, przy czym zagrożenie to zwiększa się, gdy więzy między rodzicami mają charakter trwały, sformalizowany przez zawarcie małżeństwa. Z jednej strony bowiem istnieje niebezpieczeństwo, że jedno z małżonków, powodowane relacją emocjonalną, zaniecha podjęcia odpowiednich kroków procesowych przeciwko współmałżonkowi, czego ofiarą będzie dziecko. Z drugiej strony – gdy między małżonkami zachodzi konflikt, zwłaszcza znajdujący swój wyraz w żądaniu rozwodu, zarzut popełnienia przestępstwa przez współmałżonka przeciwko dziecku staje się najbardziej oczywistym dowodem jego winy

w rozkładzie pożycia małżeńskiego. Stąd też istnieje niebezpieczeństwo instrumentalnego potraktowania pokrzywdzenia dziecka jako argumentu w sporach między małżonkami. Tego rodzaju postawa jest zagrożeniem tak dla dobra dziecka, jak i dla pozycji dowodowej samego podejrzanego.

Trybunał zaakcentował dodatkowo, że ustanowienie kuratora nie oznacza przymusowej ingerencji państwa w życie rodzinne przez konieczność „uzewnętrznienia traumatycznych przeżyć przed osobą trzecią”. Jeżeli nawet kurator – jako reprezentant ustawowy małoletniego – nabywa pewne informacje dotyczące życia rodzinnego reprezentowanego, to informacje te zazwyczaj są identyczne z tymi, które nabywają w toku postępowania np. reprezentujący drugą stronę pełnomocnicy, prokurator, oficerowie policji czy też nawet skład orzekający w sprawie. W wypadku gdy kurator lub rodzice ustanawialiby pełnomocnika do ochrony interesów osoby małoletniej, również ten podmiot nabywałby takie same informacje o życiu rodzinnym pokrzywdzonego małoletniego. Także możliwość wglądu kuratora do akt sprawy i zawartych w nich informacji o szczegółach życia rodzinnego małoletniego nie może być traktowana jako nieproporcjonalne naruszenie prawa do życia rodzinnego lub tego aspektu prawa do prywatności, jakim jest autonomia informacyjna jednostki. Dostęp kuratora do akt postępowania karnego wynika z tego, że jest on przedstawicielem danego podmiotu i wykonuje jego uprawnienia. Dostęp ten jest więc nie tylko celowy, ale wręcz niezbędny, aby kurator mógł w sposób należyty reprezentować małoletniego i chronić jego interesy w toczącym się postępowaniu.

TK zastrzegł też, że kontrolowana regulacja nie wyłącza prawa rodziców do żądania od władz publicznych ochrony dziecka przed zjawiskami wymienionymi w art. 72 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji. Ustanowienie kuratora powinno być raczej traktowane jako jeden ze środków służących ochronie małoletniego przed negatywnymi doświadczeniami.

Niezależnie od tego Trybunał zauważył, że w postępowaniach, w których zastosowanie znajduje kontrolowana norma niejednokrotnie dochodzi do nieprawidłowości związanych bądź to z opieszałością i zaniechaniami prokuratorów lub organów sądowych, bądź też samych kuratorów wyznaczonych do zastępowania małoletnich. Co więcej: obecnie obowiązujące przepisy nie nakładają na sąd obowiązku wyznaczania w takich sprawach na kuratorów osób legitymujących się odpowiednim przeszkoleniem, pozostawiając sądowi ocenę tego, czy dana osoba będzie prawidłowo wypełniała obowiązki kuratora. Stanowić to może – w określonych przypadkach – zagrożenie dla realizacji interesów osób małoletnich w postępowaniach

karnych, a zatem potencjalne naruszenie ich konstytucyjnych praw i wolności. Powołując się na wystąpienia Rzecznika Praw Dziecka, TK podniósł, że kuratorami małoletnich bywają ustanawiane osoby, które nie znają procedury karnej, np. pracownicy sekretariatu sądu, czego skutkiem jest beczynność procesowa w zakresie postępowania dowodowego lub zaniechanie składania środków odwoławczych.

W opinii Trybunału konieczne jest wobec tego doprecyzowanie, jakimi kompetencjami powinny wyróżniać się osoby wyznaczane do pełnienia funkcji kuratora małoletniego w tym specyficznym układzie, gdy – ze względu na konflikt interesów między dzieckiem a jego opiekunami prawnymi – nie może być ono reprezentowane przez tychże opiekunów.

TK dostrzegł ponadto problemy pojawiające się w relacji między organami procesowymi (sąd, kurator) a rodzicami sprawującymi bieżącą pieczę nad dzieckiem. Wprawdzie zarówno w uzasadnieniu rozstrzygnięcia wydanego w sprawie SK 5/12, jak i w części motywacyjnej postanowienia z dnia 11 lutego 2014 r. podkreślone zostało, że w aktualnym stanie prawnym obowiązek współdziałania kuratora z tym z rodziców, który uczestniczy w sprawowaniu bieżącej pieczy nad dzieckiem i w jego wychowaniu, oraz informowania go o przebiegu postępowania może być wyprowadzony z przepisów k.r.o. (art. 158 w zw. z art. 178 § 2). Obowiązek zapewnienia rodzicom informacji o decyzjach kuratora dotyczących spraw dziecka w toku postępowania spoczywa również *de lege lata* na sądzie opiekuńczym i innych organach władzy publicznej (art. 158 w zw. z art. 178 § 2 oraz w zw. z art. 100 § 1 k.r.o.). Niemniej jednak – jak ostatecznie stwierdził Trybunał w uzasadnieniu postanowienia S 2/14 – nieprawidłowości zasygnalizowane w skargach konstytucyjnych wskazują, iż „(...) niezbędnym wydaje się wyraźne przyznanie rodzicom w przepisach oddziału drugiego rozdziału drugiego, działu Ia, tytułu drugiego kodeksu rodzinnego i opiekuńczego prawa do informacji o przebiegu postępowania dotyczącego ich dziecka, w sytuacji gdy jest ono reprezentowane przez kuratora.”

3. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Kierując się postulatami *de lege ferenda*, wyartykułowanymi przez TK, proponuje się, po pierwsze, dookreślenie, że kuratorem może zostać ustanowiony przede wszystkim adwokat lub radca prawny (art. 1 pkt 1, art. 99 § 2 *in principio*). Wybór tych dwóch grup zawodowych jako zrzeczających osoby, którym mogłoby być powierzane zadanie sprawowania kurateli w wypadku, gdy dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską nie może reprezentować

żadne z rodziców, podyktowany jest przeświadczeniem, że profesjonalni pełnomocnicy dysponują największą wiedzą i zarazem doświadczeniem, jeżeli chodzi o podejmowanie określonych działań w ramach toczącego się postępowania (nie tylko zresztą karnego, lecz także każdego innego postępowania sądowego tudzież administracyjnego). Adwokaci i radcowie prawni legitymują się poza tym odpowiednimi kwalifikacjami, które gwarantują, że interes dziecka będzie zabezpieczony również przy dokonywaniu czynności prawnych, o których mowa w art. 98 § 2 k.r.o. Jakkolwiek bowiem wypowiedź Trybunału nie dotyczyła bezpośrednio tego elementu obowiązującej regulacji, to pamiętać trzeba, że ogólna formuła z art. 99 k.r.o. (a po nowelizacji art. 99 § 1) nie odnosi się jedynie do zastępstwa procesowego, ale też do owych czynności.

Warto jeszcze wspomnieć o innym aspekcie. Mianowicie: na mocy uchwał właściwych organów samorządów zawodowych, adwokaci i radcowie prawni obowiązani są przestrzegać pewnych standardów deontologicznych, a za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godności zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych odpowiadają dyscyplinarnie (por. art. 80 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze, Dz. U. z 2014 r. poz. 635, z późn. zm., oraz art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, Dz. U. z 2014 r. poz. 637, z późn. zm.). Wśród zasad etyki adwokackiej można wyróżnić chociażby obowiązek wykonywania czynności zawodowych przez adwokata według jego „najlepszej woli i wiedzy, z należytą uczciwością, sumiennością i gorliwością” – patrz § 8 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Na adwokacie spoczywa także „szczególny obowiązek dbałości o to, aby nie przekroczyć granic prawidłowego reprezentowania interesów klienta” (§ 7 powołanego Zbioru). Podobnie ma się rzecz z obowiązkami ciążącymi na radcy prawnym – zob. art. 6 ust. 1 oraz art. 11 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Omawiane obwarowania pozwalają przyjąć, że adwokat lub radca prawny ustanowiony kuratorem nie będzie beczynny w toku postępowania przed sądem albo innym organem państwowym, a właśnie przypadki całkowitej bierności kuratorów ustanowionych w trybie art. 51 § 2 k.p.k. w zw. z art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. w zw. z art. 98 § 3 k.r.o. w zw. z art. 99 k.r.o. stanowiły tło faktyczne dla konkluzji przedstawionych przez Trybunał.

Wracając do postanowień projektu, wypada dodać, że proponowany art. 99 § 2 k.r.o. dopuszcza powierzanie funkcji kuratora również przedstawicielom organizacji pozarządowych, pod warunkiem iż posiadają oni wykształcenie prawnicze, a ponadto stopień skomplikowania danej sprawy uzasadnia przekonanie, że osoba, która zawodowo nie zajmuje się świadczeniem

pomocy prawnej, podoła obowiązkom związanym z reprezentacją dziecka. Przyznanie sądowi opiekuńczemu pewnej elastyczności w wyborze kandydata na kuratora jest bez wątpienia wskazane. Z kolei wprowadzenie zastrzeżenia, że kuratorem może być osoba, która ukończyła wyższe studia prawnicze, będzie stanowić doprecyzowanie obowiązującej regulacji, która – co prawda od strony negatywnej – określa już przymioty kuratora, a zwłaszcza przesądza, że nie może być ustanowiony kuratorem ten, w stosunku do kogo zachodzi prawdopodobieństwo, że nie wywiąże się należycie z obowiązków kuratora (art. 148 § 2 k.r.o. w zw. z art. 178 § 2 k.r.o.).

Ponieważ TK jednoznacznie wyraził oczekiwanie co do uregulowana w k.r.o. kwestii przekazywania rodzicom informacji o przebiegu postępowania w sytuacji, gdy dziecko jest reprezentowane przez kuratora, w projektowanej ustawie znalazła się jednostka redakcyjna poświęcona temu problemowi (art. 1 pkt 1, art. 99 § 3). Przewidziany tu obowiązek musi być jednak wykonywany z uwzględnieniem dobra dziecka. Można też mieć nadzieję, że zarówno wskazanie, iż informacje dotyczące przebiegu postępowania i podjętych w jego toku czynności mają być udzielane „na piśmie”, jak i zastrzeżenie, że powinny to być wyłącznie informacje „niezbędne” (podstawowe), wyeliminują możliwość wywierania przez rodziców jakiegokolwiek wpływu na postawę czy działania kuratora. Skądinąd należy nadmienić, że kodeksy etyczne obowiązujące adwokatów oraz radców prawnych stawiają im wymóg zachowania niezależności – por. w szczególności art. 7 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Przewiduje się ponadto, że przepisy k.r.o. zostaną uzupełnione o rozwiązanie dotyczące wynagrodzenia należnego kuratorowi, którego wyznaczono do reprezentowania dziecka przed sądem lub innym organem państwowym (art. 1 pkt 2, art. 179 § 1¹). Wprowadzenie tego typu regulacji jest konieczne nie tylko z uwagi na pojawiające się w praktyce wątpliwości co do tego, który sąd jest właściwy do przyznania wynagrodzenia kuratorowi ustanowionemu w konkretnej sprawie (czy jest to sąd *meriti*, czy też – zgodnie z zasadą ogólną wyrażoną w art. 179 § 1 k.r.o. – sąd opiekuńczy). Zaangażowanie osób, które zawodowo zajmują się świadczeniem pomocy prawnej, wymaga bowiem zagwarantowania im możliwości uzyskania stosownego wynagrodzenia, a określone w art. 179 § 1 k.r.o. źródła pokrycia wynagrodzenia za sprawowanie kurateli (dochody lub majątek osoby, dla której ustanowiono kuratora, zaś w razie braku takich zasobów – majątek osoby, która żądała ustanowienia kuratora) okazują się być niejednokrotnie niewystarczające. Nie wydaje się też, by słuszne było obciążanie np. małoletniego–pokrzywdzonego przestępstwem, nawet jeśli ma on jakiegokolwiek dochody czy

majątek, wynagrodzeniem kuratora ustanowionego do wykonywania jego praw w procesie karnym (dotyczyłoby to sytuacji, gdyby ostatecznie norma z art. 627 *in fine* k.p.k. nie mogła znaleźć zastosowania).

Proponowane rozwiązanie ma ten walor, że wprost wskazuje organ, w którego kompetencji mieści się wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie wynagrodzenia kuratora. Ponadto – przez odesłanie do „przepisów właściwych dla danego postępowania” – art. 179 § 1¹ k.r.o. pozwoli na sięgnięcie do takich regulacji jak te zawarte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 1476) oraz w art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k.

4. Skutki projektowanej ustawy

Projekt wychodzi naprzeciw postulatom przedstawionym przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie o sygn. akt S 2/14. W konsekwencji jego skutkiem będzie wzmocnienie ochrony praw małoletnich reprezentowanych przez kuratorów, w tym m.in. małoletnich mających status pokrzywdzonych w postępowaniach karnych toczących się przeciwko któremukolwiek z ich rodziców.

Wobec zagrożeń zdiagnozowanych przez TK należy także oczekiwać, że projektowana ustawa będzie miała pozytywne skutki dla wymiaru sprawiedliwości, a to w następstwie profesjonalizacji funkcji kuratora. Może to mieć doniosłe znaczenie zwłaszcza w kontekście nowego modelu procesu karnego, jaki zostanie ukształtowany wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247). Udział adwokatów oraz radców prawnych w postępowaniu karnym niewątpliwie będzie sprzyjał pełnej realizacji zasady prawdy materialnej, a więc dokonywaniu prawdziwych ustaleń faktycznych (art. 2 § 2 k.p.k.). Uzasadnione jest również oczekiwanie, że te podmioty będą bardziej odporne na ewentualne naciski ze strony rodziców małoletniego, którzy – niezależnie od układu procesowego i relacji panujących w danej rodzinie – zawsze są emocjonalnie zaangażowani w przypadku toczącego się postępowania karnego w związku z przestępstwem popełnionym na szkodę małoletniego. Podobnie na gruncie postępowania cywilnego oraz innych postępowań – wprowadzenie czynnika profesjonalnego także w tych przypadkach będzie sprzyjało wyjaśnieniu sprawy, a zarazem dobru dziecka.

Projektowane przepisy mogą prowadzić do zwiększenia się wydatków Skarbu Państwa (w szczególności w części 15. Sądy powszechne). Ocena skali wzrostu tych wydatków nie jest jednak możliwa, ponieważ brak jest danych odnośnie do liczby kuratorów ustanawianych corocznie na podstawie art. 99 k.r.o. Poza tym opisywany skutek dla budżetu państwa będzie uzależniony także od tego, czy w poszczególnych postępowaniach znajdzie zastosowanie zasada odpowiedzialności za wynik procesu oraz od tego, kto finalnie zostanie obciążony kosztami działania kuratora (patrz np. art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 113 ust. 1–4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. z 2014 r. poz. 1025).

Ustawa nie będzie miała skutków dla pozostałych jednostek sektora finansów publicznych, w tym jednostek samorządu terytorialnego.

5. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Zakres przedmiotowy projektowanej ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.